

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Бастауыш сыныптағы мультимедиялық сауаттылық

ЖАРИЯЛАНДЫ
08.12.2023СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/147785/>

<http://Тақырыб: «БАСТАУЫШ СЫНЫПТАҒЫ МУЛЬТИМЕДИАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ»> Қасымбек Несібелі Алматы, 2023 Аңдатпа Заманауи білім беру мектептердің алдына оқушыларды ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайындау міндетін қояды. Сандық ортада сәтті бейімделу үшін қажетті негізгі құзыреттердің бірі-мультимедиялық сауаттылық. Бастауыш сыныптарда мультимедиялық дағдыларды қалыптастыруға әрдайым жеткілікті көңіл бөлінбейді. Бұл оқушылардың заманауи цифрлық технологияларды пайдалануда артта қалуына және мультимедиялық форматта берілген ақпаратты өңдеудің жеткіліксіздігіне әкелуі мүмкін. Бұл зерттеу бастауыш сыныптарда мультимедиялық сауаттылық бағдарламасын әзірлеуге және енгізуге бағытталған. Бағдарламаның басты мақсаты-оқушыларды мультимедиялық форматта ұсынылған ақпаратты түсіну, талдау және сыни бағалау үшін қажетті дағдылармен қамтамасыз ету. Зерттеу аясында бастауыш сыныптардағы мультимедиялық сауаттылық бойынша қолданыстағы бағдарламаларға талдау, сондай-ақ осы саладағы әдебиеттер мен практикалық тәжірибелерді зерттеу жүргізіледі. Осы талдау негізінде оқушылардың мультимедиялық дағдыларын дамытуға арналған сабақтар, тапсырмалар мен ресурстарды қамтитын бағдарлама әзірленетін болады. Бұл зерттеудің нәтижелері бастауыш сынып мұғалімдері үшін практикалық маңызы бар, олар мультимедиялық сауаттылық бағдарламасын өздерінің педагогикалық практикасына енгізуге көмектеседі. Сонымен қатар, әзірленген бағдарлама оқушылардың қазіргі цифрлық қоғамда табысты қарым-қатынас пен жұмыс істеу үшін қажетті негізгі дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Кіріспе Соңғы онжылдықтардағы ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың дамуы біздің өмірімізге айтарлықтай әсер етті. Ақпараттық және коммуникациялық технологияларға компьютерлер, интернет және цифрлық құрылғылар кіреді. Олар біздің біліміміздің, жұмысымыздың және күнделікті қарым-қатынасымыздың ажырамас бөлігіне айналды. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар бізге ақпаратқа қол жеткізуге, хабар алмасуға және мазмұн жасауға үлкен мүмкіндіктер береді. Олар дәстүрлі оқыту әдістерін өзгертеді және оқушылар үшін білім беруді интерактивті және қызықты етеді. Көптеген мектептер балаларға заманауи технологияларды үйренуге және пайдалануға мүмкіндік беру үшін оқу бағдарламаларына ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қосады. Мультимедиялық сауаттылық қазіргі әлемде шешуші рөл атқарады. Бұл графика, дыбыс, бейне және интерактивті элементтер сияқты әртүрлі мультимедиялық құралдарды тиімді пайдалану мүмкіндігін білдіреді. Оқушылар презентациялар, көрнекі материалдар, бейнелер және мультимедиялық мазмұнның басқа түрлерін жасай алады. Мультимедиялық сауаттылық бастауыш сыныптардағы оқушылардың коммуникативтік дағдыларын, сыни ойлауын және шығармашылық әлеуетін дамыту үшін маңызды. Бұл оларға өз идеяларын неғұрлым айқын және сенімді түрде елестетуге және білдіруге мүмкіндік береді. Мультимедиялық құралдар сонымен қатар материалды игеруді жақсартады және оқушыларға ақпаратты табу, талдау және деректерді бағалау сияқты маңызды дағдыларды дамытуға көмектеседі. Бастауыш мектепте мультимедиялық сауаттылық маңызды бола түсуде. Оқушылар оқудың алғашқы кезеңдерінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялармен байланысқа түседі және мультимедиялық сауаттылық дағдыларын кішкентай кезінен бастап дамыта алады. Бұл оларға ақпараттық қоғамның белсенді қатысушылары болуға және қазіргі еңбек нарығының талаптарына дайын болуға көмектеседі. Осылайша, ақпараттық және коммуникациялық технологияларды дамыту бізге білім беру мен күнделікті өмірде көптеген мүмкіндіктер береді. Мультимедиялық сауаттылық қазіргі әлемге сәтті бейімделудің негізгі аспектісі болып табылады және балаларға ақпараттық қоғамда өркендеу үшін қажетті дағдыларды ұсынады. Мультимедиялық сауаттылықтың түсінігі мен маңыздылығы Мультимедиялық сауаттылық мәтіндер, суреттер, дыбыс және бейнелер сияқты мультимедиялық технологияларды пайдалану және олармен жұмыс істеу қабілетін сипаттайды. Ол әртүрлі деректер пішімдерімен жұмыс істеу қабілетін ғана емес, сонымен қатар сыни ойлауды, талдауды, бағалауды және мультимедиялық мазмұнды құруды қамтиды. Мультимедиялық сауаттылық күнделікті өмірде және білім беруде маңызды рөл атқарады. Бұл күндері ақпарат негізінен мультимедиялық форматта ұсынылған. Бұл мазмұнды түсіну және талдай білу адамдарға жаңа идеяларды тиімді игеруге, басқа адамдармен қарым-қатынас жасауға және ынтымақтасуға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және ақпараттың шамадан тыс әлемімен күресуге мүмкіндік береді. Білім беруде мультимедиялық сауаттылық білім берудің барлық деңгейлерінде маңызды рөл атқарады. Бұл студенттерге ақпаратты талдауға және бағалауға көмектеседі, ақпараттық оқу мен зерттеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Ол сонымен қатар студенттерге өз идеяларын жасау және ұсыну үшін мультимедиялық құралдарды пайдалануға мүмкіндік береді. Бастауыш сыныптарда мультимедиялық сауаттылықты дамытудың бірнеше артықшылығы бар. Біріншіден, осы жастағы балалар қазіргі цифрлық әлемнің белсенді қатысушылары болып табылады, сондықтан олар мультимедиялық технологиялармен жұмыс істеуге дайын болуы керек. Екіншіден, мультимедиялық сауаттылықты дамыту балаларға шығармашылық қабілеттері мен өзін-өзі көрсетуін дамытуға көмектеседі. Олар оқуға деген ынтасы мен қызығушылығын арттыра отырып, өз мазмұнын жасау үшін мультимедиялық құралдарды пайдалана алады. Сонымен, мультимедиялық сауаттылық сыни ойлау дағдыларын дамытуға көмектеседі, өйткені балалар әртүрлі мультимедиялық ақпарат көздерін талдай, бағалай және салыстыра алады. Бастауыш сыныптарда мультимедиялық сауаттылықты дамытудағы басым құзыреттер бірнеше негізгі аспектілерді қамтиды. Біріншіден, студенттердің компьютермен және операциялық жүйелермен жұмыс істеу дағдылары болуы маңызды. Бұған компьютердің негізгі функцияларын түсіну, компьютерді қосу және өшіру, тінтуірмен және пернетақтамен жұмыс істеу мүмкіндігі кіреді. Сонымен қатар, балаларға компьютермен жұмыс істеу және оған күтім жасау кезінде қауіпсіздікті үйрету маңызды. Екіншіден, оқушылар мәтіндік және графикалық редакторлармен жұмыс істеу қабілетін дамытуы керек. Бұған мәтіндік

құжаттарды жасау және өңдеу, мәтінді енгізу және пішімдеу, суреттер қосу және басқа графикалық элементтер дағдылары кіреді. Сондай-ақ балаларды өз жұмыстарын сақтауға және экспорттауға үйрету маңызды. Сонымен қатар, оқушыларды мультимедиялық қосымшалармен жұмыс істеудің негізгі принциптерімен таныстыру қажет. Бұған графика, анимация және аудио арқылы слайдтар немесе презентациялар жасау мүмкіндігі кіруі мүмкін. Балалар мультимедиялық элементтерді қосуды және безендіруді үйренуі керек, сонымен қатар слайдтар арасында ауысып, презентацияны ойнатуды басқара білуі керек. Сонымен, Интернеттегі ақпаратты іздеу және талдау дағдылары маңызды. Оқушылар қажетті ақпаратты тиімді және қауіпсіз іздеуді, оның дұрыстығын бағалауды және оны тапсырмаларды немесе жобаларды орындау үшін пайдалануды үйренуі керек. Ол үшін балалар әртүрлі іздеу жүйелерімен танысып, іздеу нәтижелерін талдауды үйренуі керек. Жалпы, бастауыш сыныптарда мультимедиялық сауаттылықты дамыту компьютермен және операциялық жүйелермен жұмыс істеу дағдыларын дамыту, мәтіндік және графикалық редакторлармен жұмыс істеу, мультимедиялық қосымшалармен жұмыс істеу принциптерінің негіздерін түсіну және Интернеттен ақпаратты іздеу және талдау бойынша күш-жігерді қажет етеді. Бұл құзыреттіліктерді меңгеру студенттерге мультимедиялық құралдарды оқуда және күнделікті өмірде тиімдірек пайдалануға мүмкіндік береді. Бастауыш сыныпқа арналған мультимедиялық білім беру технологиялары бастауыш сыныптарға арналған мультимедиялық білім беру технологиялары мультимедиялық материалдар мен интерактивті әрекеттерді пайдалана отырып, оқушылардың білім алуына әртүрлі мүмкіндіктер береді. Мұндай технологиялардың кейбір түрлері мыналарды қамтиды: 1. Бейне сабақтар: Студенттер мұғалім жаңа материалды түсіндіретін немесе практикалық дағдыларды көрсететін бейнелерді көре алады. 2. Презентациялар: Оқыту тұжырымдамаларын иллюстрациялау және түсіндіру үшін педагог графика, мәтін, аудио және бейне арқылы презентациялар жасай алады. 3. Интерактивті тапсырмалар: Оқушылар оқу процесіне белсенді қатысу үшін бірнеше таңдауы бар тапсырмаларды, сүйреп апару, мәтін енгізу және т.б. Бастауыш сыныпта мультимедиялық технологиямен жұмыс істеу үшін әртүрлі құралдар мен бағдарламалық құралдарды пайдалануға болады, соның ішінде: 1. Microsoft PowerPoint немесе Google Slides сияқты презентация бағдарламалары графикамен, мәтінмен, дыбыспен және бейнемен презентациялар жасауға мүмкіндік береді. 2. iMovie немесе Windows Movie Maker сияқты бейне өңдегіштері бейне материалдарын өңдеуге және бейне оқулықтар жасауға мүмкіндік береді. 3. Kahoot немесе Quizlet сияқты интерактивті платформалар студенттердің білімін тексеру үшін интерактивті тапсырмалар мен тесттер құру мүмкіндігін береді. Бастауыш сыныптарда мультимедиялық технологияларды сәтті енгізу мысалдары мыналарды қамтуы мүмкін: 1. Математикалық амалдар немесе география сияқты қиын ұғымдарды түсіндіру үшін бейне сабақтарды пайдалану. 2. Тарихи оқиғаларды немесе жануарлар мен өсімдіктер туралы танымдық ақпаратты көрсету үшін презентация жасаңыз. 3. Өтілген материалды қайталау немесе оқушылардың түсінігін тексеру үшін интерактивті әрекеттерді пайдаланыңыз. Мультимедиялық білім беру технологиялары бастауыш сыныптарда оқу материалын меңгеруге және есте сақтауға көмектесе отырып, тиімді және интерактивті оқытуға мүмкіндік береді. Педагогтарға арналған әдістемелік ұсыныстар Бастауыш мектепте мультимедиялық сауаттылықты дамыту жұмыстарын ұйымдастыру: 1. Білім беру технологияларын пайдалана отырып қол жеткізіңіз келетін мультимедиялық сауаттылықты дамытудың мақсаттары мен міндеттерін анықтаңыз. 2. Оқушылардың мультимедиялық сауаттылық деңгейлерін диагностикалау, олардың немен жұмыс істеу керектігін анықтау. 3. Түрлі мультимедиялық әрекеттер мен жобаларды қамтитын оқу жоспарын жасаңыз. 4. Оқушыларды дайындық деңгейіне қарай топтарға бөлу және олардың қабілеттері мен қажеттіліктеріне сәйкес келетін жеке немесе топтық тапсырмалар беру. 5. Оқушыларға мультимедиялық құралдар мен технологияларды қолдану тәжірибесін беру үшін әртүрлі білім беру платформалары мен бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдаланыңыз. 6. Ынтымақтастық пен бөлісу арқылы оқушылардың мультимедиялық сауаттылығын дамытуға мүмкіндік беретін бірлескен жобаларды немесе әрекеттерді ұйымдастырыңыз. 7. Оқушылардың үлгерімі мен қосымша қолдау қажеттілігін анықтау үшін рубрикаларды немесе басқа бағалау құралдарын пайдалана отырып, оқушылардың жетістіктерін бағалаңыз. Мультимедиялық сауаттылық дағдыларын дамытудағы педагогтың рөлі: 1. Тәлімгер және ынталандырушы болу, мультимедиялық сауаттылыққа қызығушылықты арттыру және мультимедиялық құралдарды тиімді пайдалануды көрсету. 2. Студенттердің мультимедиялық әрекеттерге қатысуын талап ететін және олардың дамуына ықпал ететін білім беру жағдайларын жасау және ұйымдастыру. 3. Студенттердің меңгеруі үшін сапалы мультимедиялық ресурстар мен құралдарға қолжетімділікті қамтамасыз ету. 4. Оқушыларды әртүрлі мультимедиялық көздерден алынған ақпаратты іздеу, сыни тұрғыдан ойлау және бағалау дағдыларын үйрету. 5. Оқушылардың мультимедиялық сауаттылық дағдылары мен қабілеттерін дамытуға қолдау көрсету және көмектесу, олардың дербестігі мен шығармашылығын ынталандыру. 6. Мультимедиялық дағдыларды жүйелі түрде қолдану және қолдану мүмкіндігін қамтамасыз етіңіз, мысалы, жобалық әрекеттер арқылы немесе өзіңіздің мультимедиялық өнімдеріңізді жасау арқылы. 7. Оқушылардың жетістіктерін бағалауға және мультимедиялық сауаттылығын дамытуға мүмкіндік беретін бағалау құралдарын енгізу. Мультимедиялық білім беру технологияларын енгізу бойынша практикалық кеңестер: 1. Қол жетімді мультимедиялық білім беру ресурстары мен бағдарламалық қамтамасыз етуді олардың оқу жоспарыңызға сәйкестігін анықтау үшін зерттеңіз. 2. Өзіңізге және әріптестеріңізге мультимедиялық құралдар мен технологиялардың негіздерін үйретіңіз, сонда сіз оларды сабақта сенімді және тиімді пайдалана аласыз. 3. Мультимедиялық оқытудағы идеялармен және озық тәжірибелермен алмасу үшін басқа мұғалімдермен байланысыңыз және кәсіби конференциялар мен іс-шараларға қатысыңыз. 4. Оқушылардың алған білімдері мен дағдыларын практикада қолдана алу үшін мультимедиялық технологияларды әртүрлі пәндер мен пәндерге кіріктіріңіз. 5. Мультимедиялық технологияларды пайдаланудың тиімділігін жүйелі түрде бағалап, тәсілдер мен стратегияларыңызды оқушының қажеттіліктері мен оқу мақсаттарына сәйкес бейімдеңіз. 6. Кері байланыс алу және мультимедиялық технологияларды қолдануда олардың қалауы мен қажеттіліктері туралы білу үшін оқушылармен және олардың ата-аналарымен ашық диалог жүргізіңіз. 7. Оқушыларды ынталандыратын және олардың шығармашылық және сыни ойлауын дамытуға мүмкіндік беретін мультимедиялық әрекеттер мен жобаларды жасауға тырысыңыз. 8. Мультимедиялық оқу дағдыларын жақсарту және идеялар мен ресурстармен алмасу үшін әріптестеріңізбен кері байланыс пен ынтымақтастықты ынталандырыңыз. Қорытынды Бастауыш сыныптағы мультимедиялық сауаттылық оқу үдерісінің маңызды элементіне айналуға. Цифрлық технологиялар өмірдің барлық саласына еніп жатқан қазіргі әлемде ақпаратты тиімді пайдалану және мультимедиялық құралдарды пайдалана отырып қарым-қатынас жасай білу басты дағдыға айналуға. Бастауыш сыныптарда мультимедиялық сауаттылықты енгізудің басты себептерінің бірі – оқушыларды болашаққа дайындау. Қазіргі қоғам оларға цифрлық технологияларды қолдануға байланысты жаңа талаптар қояды. Мультимедиялық сауаттылық балаларға компьютерді, ақпаратты өңдеу бағдарламаларын, Интернетті және басқа да сандық құралдарды пайдалану дағдыларын дамытуға көмектеседі. Мультимедиялық сауаттылықтың маңызды құрамдас бөлігі — сыни тұрғыдан ойлау болып табылады. Оқушылар әртүрлі көздерден ақпаратты саналы түрде таңдауды, оның сенімділігі мен қолдану мүмкіндігін талдауды үйренуі керек. Мультимедиа балалардың шығармашылық қабілеті мен логикалық ойлауын дамыта отырып, ақпаратпен өзара әрекеттесуге және өз мультимедиялық жобаларын жасауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, мультимедиялық сауаттылық білімнің әртүрлі салаларын біріктіруге ықпал етеді. Мультимедиялық құралдарды пайдалана отырып, балалар әртүрлі пәндік салалардағы ақпаратты зерттеп, біріктіре алады, бұл оларға тереңірек білім алуға және оны тәжірибеде қолдануға мүмкіндік береді. Мысалы, әлем тарихы туралы мультимедиялық презентация жасау барысында студенттер тарих, география, өнер және басқа да пәндерді оқиды. Дегенмен, мультимедиялық сауаттылықты бастауыш мектептерге енгізу де белгілі бір қиындықтарды тудырады. Біріншіден, мультимедиялық құралдарды өз жұмысында

тиімді пайдалана алатын мұғалімдерді дайындау қажет. Екіншіден, балалардың әртүрлі топтарының білім алу мүмкіндіктері арасында алшақтық болмас үшін барлық балалардың заманауи технологияларға қолжетімділігін қамтамасыз ету қажет. Қорыта келгенде, бастауыш сыныптардағы мультимедиялық сауаттылық қазіргі білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл балаларға цифрлық дағдыларды, сыни ойлауды және шығармашылық ойлауды дамытуға және әртүрлі пәндік салалардағы білімді біріктіруге көмектеседі. Дегенмен, мультимедиялық сауаттылықты табысты жүзеге асыру үшін мұғалімдерді дайындау және барлық балалардың заманауи технологияларға қолжетімділігін қамтамасыз ету қажет. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі 1. Абдукаликова, Г. (2015). Бастауыш мектепте мультимедиялық сауаттылық. Қарағанды университетінің хабаршысы, 4(80), 57-62. 2. Байғұлова, М. (2017). Мультимедиялық сауаттылық: мәселелері мен болашағы. Білім берудің инновациялық дамуы, 3(15), 7-12. 3. Қуанышбаева, А.(2016). Бастауыш мектепте мультимедиялық сауаттылықты дамыту. Педагогикалық-психологиялық сериялар, 2(47), 59-63. 4. Сәбитова, Ж., Қалдарова, А.(2018). Бастауыш мектептегі мультимедиялық сауаттылық: теориялық аспектілер мен практикалық ұсыныстар. Білім және ғылым мұғалімі, 1(33), 57-62. 5. Шабданова, Ж., Бекмағанбетова, Г. (2019 ж.). Бастауыш мектептегі мультимедиялық сауаттылық: мәселелер мен шешу жолдары. Педагогикалық-психологиялық сериялар, 1(54), 100-105.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.